

NIVNICE

Nivnice leží jižně od Uherského Brodu, bývalého královského města. Rozprostírá se na rovině, obklopené ze tří stran mírnými návršími. Ta na jižní straně přecházejí na úbočí Bílých Karpat, s nejvyšším hřebenem Javořinou (970 m. n. m.) a na východní straně Velkým Lopeníkem (912 m. n. m). Tato pohoří tvoří současně hranici mezi Moravou a Slovenskem. Národopisně patří Nivnice k části nazývané "Moravské Slovácko", a tedy mezi oblastí, kde se dodnes udržují lidové zvyky a kroje. V roce 2003 se Nivnice stala vesnicí roku ve Zlínském kraji.

HISTORIE

Nivnice je jednou z nejstarších obcí na Moravě. První historická zpráva je z roku 1261. Je v kopii darovací listiny, kterou brumovský purkrabě pan Smil ze Střílek daroval obec Nivnici cisterciáckému klášteru ve Vizovicích. Dějiny Nivnice, pak byly dlouho spjaty s osudy vizovického zboží. Klášteru náležela až do likvidace v době husitské. V čele vzrůstající obce byl rychtář spolu s konšely. Je doloženo, že na začátku 15. století stál nad vesnicí, v místech nynějšího hřbitova, kostel sv. Michala společně farou a školou.

Po zničení vizovického kláštera si jeho statky rozdělila šlechta. Nivnici si přisvojovali Cimburkové, rod z Víckova, zvláště páni z Kunštátu. Po Kunštátech náleželo městečko Blíživcům z Blíživce. Vsi byla Nivnice ještě v roce 1468, ale v roce 1517 se poprvé setkáváme s jeho označením jako městečko. Od roku 1535 náležela Nivnice k uherskobrodskému panství a držel ji Jan z Kunovic a Uherského Brodu. V té době byly ve vsi a v okolí budovány tradiční mlýny. O několik let později připadla Nivnice k panství uherskoostrožském a vlastnil ji Arkleb z Kunovic. Stav obce dokumentuje tamní urbář z roku 1592. Obec tehdy měla tři mlýny a vrchnostenský šenk. Žilo zde na 850 osob.

Poprvé se Nivnice připomíná ve falzu, hlásícím se k roku 1261, tehdy byla darována nově založenému klášteru ve Vizovicích. Klášterním zbožím zůstala až do zániku kláštera, i když v mezidobí patřila i drobným šlechticům, v 16. století byla přičleněna k uherskobrodskému panství. V roce 1517 je poprvé jmenována v pramenech jako městečko. Události třicetileté války i následné vpády z Uher se městečka těžce dotýkaly, v letech 1663 a 1683 bylo vypáleno. 18. století přineslo období klidu, městečko i selské usedlosti prosperovaly. Většina obyvatelstva nacházela obživu v zemědělství a chovu dobytka, na zdejší dobytčí trhy se scházeli kupci z širého okolí ještě na počátku tohoto století.

Od roku 1872 vyráběla Prágrova pálenice známou slivovici, dnes se zde vyrábějí likéry, ovocné šťávy a sirupy, známé pod značkou výrobce Linea Nivnice. Na počátku 20. století v městečku pracovaly tři mlýny, z nichž nejstarší Bartkův je podle ústního podání rodištěm J. A. Komenského, na mlýně je umístěna pamětní deska. Mlýn spolu s vnitřním mlýnským zařízením je památkově chráněn. Učitele národů dnes připomíná pomník na náměstí, který je dílem sochaře Jana Becka a původně stával na Mariánském náměstí v Uherském Brodě. Místní muzeum je zaměřeno na dokumentaci života J. A. Komenského. Národopisně patří Nivnice k výrazným krojovým obcím Slovácka, v nichž se udržují lidové zvyky a prvky lidové výroby. Domy č. p. 95 a 379 jsou památkami lidové architektury.

Kostel Andělů Strážných je barokní, pochází z poloviny 18. století, další památkou v obci je barokní pamětní kříž s nápisem s chronogramem, pocházející z r. 1786.

Bartkův mlýn - rodný dům J.A.Komenského

Mlýn byl a je považován dosud za rodný dům J. A. Komenského, který se prý narodil v přízemní místnosti, zv. šalanda (čeledník). Prostřední mlýn v Nivnici, nyní č.p. 99, ve svých počátcích a později zřejmě panský, nalézáme v soupisu nivnických usedlíků (Registra správních panství ostrovského léta 1592), kdy jej drží pan Meynhart spolu s půllánem a platil z toho v hotovosti ročně 48 grošů, v naturáliích 2 slepice a 12 vajec. Týž vlastnil také svobodný dům v Uh. Brodě. Je pochopitelné, že jako "pán" ve mlýně sám nemlel a práci ve mlýně se vůbec nezabýval. K tomu měl zřejmě ustanoveného vedoucího mlýna, stárka, který za mletí a za správu mlýna "pánovi" odpovídal.

Zdi mlýna jsou stavěny z tvrdého materiálu. Lícové stěny vnější i vnitřní jsou z opracovaného kamene všemožných tvarů s roztlučeným nehašeným vápnem. Obojí zaléváno vodou, jíž se vápno uvnitř zdi zhasilo a vřelé prolévalo spáry mezi kamením a vnějšími stěnami. Vše se slilo ve tvrdou a pevnou zeď, u země v síle 1,10 m. Čím výše do úrovně, ke střeše, byla celá stavba zdi pozvolna zužována až na sílu 90 cm. Obdobně snad bývaly stavěny též zdi dávných tvrzí a hradů. Proto přečkávaly dlouhá staletí.

Při přestavbě mlýna v r. 1934, kdy bylo třeba do zdi zevnitř vyhloubit otvory pro nosné trámy, nebyli lidé schopni je vylámat, jak byly zdi tvrdé. Vylámání děr dalo mnoho těžké práce. Jak se zjistilo, sloužil mlýn i pro obranu proti nepříteli. Po oškrabání staré omítky se přišlo na to, že v jižní zdi byla 2 okna tvaru střílen, uvnitř asi 70x90 cm, tvaru obdélníku na délku a vně se velmi zužující do obdélníku asi 25x18 cm na výšku, jimiž bylo možno střílet.

Jako před staletími také nyní stojí mlýn na okraji zastavěné části městečka Nivnice a byl samozřejmě vždy první na ráně hned při počátku útoku nepřátel, kteří zpravidla přicházeli od jihovýchodu, z Uher. Mimoto mlýn stál naproti panskému nebo zemanskému sídlu a byla tak přední stráž pro část obce ležící od mlýna k severu. K roku 1759 byl nájemcem mlýna, dosud panského, mlynář Jan Hladiš, soudobý držitel Dolního mlýna. Byl prý velmi zámožný a jeho rodině se říkávalo "zemanská". V r. 1763 byl tam mlynářem, snad blízký příbuzný někdejšího nivnického ř. k. faráře P. Ferdinanda Egide, který v Nivnici působil v letech 1755-1764. Roku 1767 byl na Prostředním mlýně Ignác Schrotter a po něm jej převzal roku 1771 další mlynář, Václav Kment. Týž jej prodal r. 1778 Martinu Lakotovi. V držení této rodiny byl mlýn po 8 let. Ale r. 1786 mlynářka Anna, vdova po Lakotovi, prodala mlýn za 800 zlatých Janu Klášterníkovi. V r. 1809 oženil se s Klášterníkovou dcerou František Vařecha, do té doby ve mlýně zaměstnaný jako stárek. Po Františku Vařechovi převzal mlýn Matyáš Vařecha, po něm Jan Vařecha a posléze opět František Vařecha, který byl posledním jeho držitelem z rodu Vařechů do počátku XX. století. Vařechové byli tudíž na mlýně plných 100 let. V místě dosud žije poslední potomek z rodu Vařechů, starý mistr kolář Gustav Vařecha, naroz. 1876, který si vystavěl obydlí s dílnou "Na stanovisku", č. p. 471, nedaleko na sever od rodného mlýna. Dovede ještě vyprávět mnohé ze starých časů Prostředního mlýna a Nivnice vůbec. V r. 1909 koupil Prostřední mlýn od Vařechů mlynář Viktor Vaculík, který zboural před mlýnem šopu (kůlnu) a přistavěl část mlýna směrem k vodní strouze na jihozápad. Starou kůlnu je ještě vidět na nejstarší fotografii mlýna z doby, než byla zbourána. Přistavba mlýna z r. 1911 je zřetelná zejména uvnitř mlýna. Vně zdivo takřka splývá s původním. Vaculík pak r. 1914 mlýn prodal Karlu Bartkovi z Nivnice, č. p. 112. Za něho a jeho nástupce Josefa Bartka byla prováděna přestavba mlýna v roce 1935. Pamětní deska, vzpomínající J. A. Komenského jako rodáka z tohoto mlýna, byla tam umístěna roku 1942.

Od roku 1892 je vedena ve mlýně pamětní kniha návštěvníků, v níž je dnes již několik tisíc podpisů ctitelů J. A. Komenského z celé vlasti i četných návštěvníků z ciziny.

Vychovatelská knihovna

Byla založena 1928 nivnickým rodákem, univerzitním profesorem Karlovy university, monsignorem dr. Josefem Kachníkem, nadšeným ctitelem Komenského a propagátorem Nivnice jako rodiště Komenského.

Zakladatel vyhradil knihovně místnost v přízemním pokoji svého domku č. 138 v Nivnici a věnoval jí jako základní knižní fond svou českou knihovnu a své úspory v částce 30.000 Kč jako nadaci, z jejichž úroků má být knihovna udržována a doplňována. Knihovnu spravuje tříčlenné kuratorium.

Účelem Vychovatelské knihovny J. A. Komenského podle intencí jejího zakladatele bylo, aby shromažďovala všechny spisy a publikace J. A. Komenského a sloužila tak šíření vědomostí o J. A. Komenském a jeho vychovatelských zásadách. Kromě toho má obsahovat též jiné vědecké spisy z oboru výchovy a vyučování a sloužit tak zejména učitelstvu.

Knihovna zahájila svou činnost 28. března 1933 slavnostním shromážděním občanstva, při němž o jejím poslání promluvil docent dr. Jiří Vojtěch Klíma a dr. Jan Uher.

Každou neděli v letní době shromažďovali se pak nivniční občané v hojném počtu v "besídce", jak si knihovnu pojmenovali, a účastnili se čtení a výkladu některého spisu Komenského za vedení místních učitelů. Ve výroční den narození J. A. Komenského, 28. března každého roku, přicházelo do knihovny učitelstvo z širokého okolí Nivnice, aby uctilo památku velkého pedagoga vyslechnutím přednášky některého našeho koleniologa.

V r. 1956, kdy městečko Nivnice odhalovalo pomník J. A. Komenskému, byla z knihovny zřízena malá pamětní síň a největší část knih přemístěna do školy. V knihovně samé byla ponechána jen malá část komeňan.

Pomník J. A. Komenského

Historie pomníku je pohnutá. Učitelská jednota "J. A. Komenský" v Uherském Brodě pojala k blížícímu se 300. výročí narození velkého učitele nároků již r. 1885 myšlenku na postavení pomníku v jeho rodišti Nivnici. Tato myšlenka našla zvláště zanícené propagátory v nivnických učitelích Jakubu Opletalovi a Fr. Petrášovi. Učitelská jednota vyhlásila sbírku na postavení pomníku v Nivnici. Brzy scházely se peněžní příspěvky ze všech krajů naší vlasti a potřebná částka byla zanedlouho pohromadě. Ale proti postavení pomníku v Nivnici prudce vystoupil tehdejší nivnický farář Ed. Knoll. Prohlásil, že katolická obec nepotřebuje pomník "kacíře" Komenského a znemožnil jeho původně plánované umístění. Nezbylo proto nic jiného, než vyhledat pro pomník, zatím již zhotovený akademickým sochařem Ant. Beckem v Kroměříži, jiné umístění. Učitelská Jednota se rozhodla pro Uh. Brod, kde byl také pomník po různých sporech v městském zastupitelstvu postaven, a to před školou na Horním náměstí.

K zahájení celostátních oslav J. A. Komenského z rozhodnutí vlády připravilo ministerstvo školství a kultury na rok 1956 v Uh. Brodě postavení nového pomníku. Starý pomník byl pak nabídnut a předán na místo původního určení, do Nivnice. Při převozu památníku z Uh. Brodu do Nivnice v něm byl nalezen pamětní spis, líčící jeho pohnuté osudy.

Po 64 letech se pomník Komenského vrátil na místo, kam patřil již od roku 1892.

Nechť pomník velikého J. A. Komenského nezůstane mezi námi jen chladným kamenem, nýbrž je nám stálým příkladem a povzbuzením v práci pro uskutečňování jeho zásad v celém našem životě.

Originál Pamětního spisu byl objeven při přemísťování pomníku z Uh. Brodu do Nivnice v září 1956. Dnes je originál spisu uložen v místním archivu městečka Nivnice. Do podstavce pomníku byl uložen opis spolu s novým pamětním spisem o přemístění pomníku. Listina jest zajímavým dokumentem, objasňujícím nám poměry, za jakých došlo k postavení podmínku v Uh. Brodě.

Historie farnosti Nivnice

Obec Nivnice se rozprostírá mezi dvěma návršími, Hůrkou a Čupy. Na katastru obce se nacházejí čtyři kaple a kostel. Na Čupech stojí kaple Nejsvětější trojice z r. 1912, na Hůrce kaple Panny Marie Růžencové. Ta je z roku 1898. Třetí kaple zasvěcená Janu Nepomuckému se nachází při silnici vedoucí ke kostelu, byla postavena k 1000. výročí úmrtí sv. Metoděje v r. 1885. Čtvrtou kapli v Nivnici je kaple Povýšení sv. Kříže poblíž lesa Králový.

První písemná zmínka o farním kostelu je z r. 1403. Dá se ale předpokládat, že byl postaven již dříve, protože podle historických pramenů patřila obec od r. 1261 cisterciáckému klášteru vizovickému, a náboženský život tehdejších obyvatel se tedy soustřeďoval pravděpodobně buď v kostele nebo ve větší kapli. Po rozpadu Velké Moravy přišli do Nivnice slovanští kněží, žáci sv. Metoděje. Postavili si zde kostel v prostoru nynějšího hřbitova a zasvětili ho sv. Kříži. Do tohoto kostela si nechali daleko na východě v Sedmihradsku zhotovit zvon s nápisem, který v překladu zní: " Tvá slova, Kříži, Tvůj hlas já chápu. Ježíše Krista Nazaretského slaví křížem vše, co žije v tomto roce 1001. Ó PANE." Nápis je psán zčásti cyrilikou a zčásti latinkou. Tento zvon se v současné době nachází v zámku Vrchotovy Janovice ve zvonařském muzeu a bude obci Nivnice navrácen.

V roce 1261 daroval brumovský kastelán Smil ze Střílek obec Nivnici jako nadaci cisterciáckému klášteru ve Vizovicích Smilheimu, který sám založil.

Vizovický klášter s veškerým svým zbožím a i s Nivnicí patřil v letech 1483 - 1526 pánům z Kunštátu. Přišli sem němečtí mniši, misionáře vyhnali a kostel zasvětili archandělu Michaelovi. Pozdější zprávy uváděly dokonce kostely dva, hořejší a dolní.

Jako první duchovní správce farnosti se roku 1490 uvádí kněz Gregor. Po něm následovala celá řada kněží, z nichž mnozí byli při nájezdech loupeživých hord, přijíždějících od Uher, zavražděni nebo umučeni. Hodně jich také padlo za obětí řádění moru a cholery.

Kostel zasvěcený sv. Andělům strážným stojí uprostřed obce. Stavba začala v roce 1741 a kostel byl dokončen roku 1752, kdy jej 3. listopadu požehnal tehdejší farář Josef Schpluchovský. Stavbu navrhl farář Antonín Václav Czernoch, šlechtic, bakalář a lidumil, který v Nivnici působil od r. 1706 do roku 1733 a na stavbu kostela věnoval veškeré jmění.

Nad hlavním oltářem kostela je umístěno sousoší sv. Anděla strážce chránícího dvě děti před pádem do propasti. Je to dílo nivnického řezbáře Karla Bartka. V presbytáři naproti sakristie se nachází kaple Panny Marie Lurdské s Božím hrobem. V lodi kostela jsou dva boční oltáře, sv. Josefa a sv. Anny. Věž kostela má tři zvony z r. 1947 a umíráček s letopočtem 1747.

Varhany pořízené v roce 1959 čítají 26 rejstříků a 2222 píšťal. Kostel byl konsekrován v roce 1993 olomouckým arcibiskupem msgrm Janem Graubnerem.

Z nivnické farnosti vzešla řada řeholních sester a kněží. Z nich nejvyššího vzdělání i církevní hodnosti dosáhl msgr ThDr. Josef Kachník, řádný profesor Karlovy univerzity. Je pohřben v Praze na Vyšehradě. Založením vchovatelské knihovny J. A. Komenského v Nivnici po sobě zanechal trvalou památku.

V posledních dvou letech byli z řad nivnických farníků vysvěceni dva noví kněží: 4. 7. 1998 P. Petr Krajčovič a 25. 9. 1999 P. Josef Josefík. Od 10. 10. 1999 mají naši farníci také novou přímluvkyni. V parčíku před farou byla slavnostně vysvěcena socha nivnické Panny Marie. Nynějším duchovním správcem nivnické farnosti je P. Josef Nuzík, rodák z nedaleké obce Strání. Podle farní kroniky je to od roku 1490 sto třetí kněz působící ve farnosti.

FOLKLOR

Nivnička

Folklor máme všichni v genech aneb jak se rodil soubor Nivnička. "Na začátku jsem také tancovat neuměl a pohyboval jsem se jako dřevo, ale ono je to asi v každém z nás, záleží jen na tom, jestli to člověk dokáže odkrýt." říká o folklóru sedmadvacetiletý Vlastimil Ondra z Nivnice, vedoucí tanečního souboru Nivnica a později Nivnička. Při svém vánočním vystoupení 8.1.2000 podaly děti nadlidský výkon, po kterém je diváci jen neradi pouštěli z pódia. Nivnický folklor se s nimi probouzí opět k životu.

Každá obec Moravského Slovácka má k vlastním lidovým písničkám osobitý vztah, který vyjadřuje různými způsoby. Záleží jen na lidech, zda své tradice nechají zemřít s posledními pamětníky, nebo je postupně sami ožívují. V Nivnici, tak jako v jiných obcích, vždycky existoval "hopsák". V roce 1992 probíhaly oslavy čtyřstého výročí narození J. A. Komenského a k připravovanému tanci Moravská beseda chybělo několik tanečních párů. Mezi těmi, kteří se tenkrát připojili, byl i Vlastík Ondra a o několik dnů později vznikl soubor Nivnica. "Na začátku náš bylo hodně, a když ti starší postupně odešli, začali k nám dojíždět zájemci z okolních vesnic. Tak jsme vznikli a říkáme, že za to všechno, co potom přišlo, mohl Komenský," vzpomíná Ondra.

Zkoušky souboru dostaly pak trochu jinou podobu než obvykle. "Zjistil jsem, že nacvičená pásma nemají s folklórem mnoho společného a nechtěl jsem opakovat zaběhnutou choreografii vystoupení," říká Ondra. Tak začali členové souboru sbírat písničky z okolních obcí a učit se na ně tancovat. Vytvořil se tím jakýsi systém a po nějaké době byli tanečníci schopni si písničku zařadit do určité oblasti, zazpívat ji a zatancovat správný tanec. Výuka prvních dvou let spočívala především v oživování kdesi hluboko v nitru umrtvených vloh našich předků - přirozené rytmiky a zpěvnosti. "Mým jediným cílem bylo, aby se tanečník nebál přijít k cimbálu, zazpíval si a věděl, jak na co tancovat." Po několika letech se mu toto přání splnilo v souboru Nivnica a před letošními vánoci i v mladším souboru Nivnička.

Zhruba po dvou letech existence začali členové souboru Nivnica odcházet na vysoké školy, zakládat své rodiny a na tancování už nezbyval čas. Ale Ondra se už v roce 1993 předvídavě rozhodl vychovávat další generaci, a tak z dětí základní školy vznikla Nivnička. Dva roky byla navíc rozdělená na mladší děti, které vedla Andrea Kapsová, někdejší vedoucí dívčí složky souboru Ondráš, a starší učil Ondra. V roce 1997 se spojili a tak fungují dodnes.

"Pokud překonají pubertu, tak soubor vydrží hodně let , protože se podařilo vytvořit z nich výbornou partu. To si cením ještě o hodně výš než jen umění pohybovat se u cimbálu. Ale dalo to moc námahy a vzalo spoustu volného času (táboráky, chaty, výšlapy pod Javořinu, týdny pod stany i širákem ...). Dnes je jim něco mezi 13-16 lety a začínám mít pocit, že už pomalu chápou o čem folklór je. Že našli a skrz to, co se naučili dokázali spojit u společných kořenů svoji duši s duši svých předků."

V prosinci minulého roku vystupovala Nivnička v Míkovcích a jeden z mladých nivnických tanečníků překvapil. Po vystoupení, už v době probíhající zábavy, přišel k cimbálu. Postavil se před primáše Burčáků a začal zpívat, a pak i tancovat čardáš. Celý sál ztichl a pozoroval odvážného, osamocенého mladého tanečníka, a pak i jeho ještě mladší tanečnici. "Víte vůbec jsem to zatím od nikoho z nich nečekal. Ani nedokážu vyslovit, jak moc mi bylo dobře, když jsem je sledoval. Aniž bych jim to byl kdy řekl, právě toto jsem je vždycky učil a to v nich už zůstane -asi pochopili," říká spokojeně Ondra. Své umění a kvality obhájil soubor i o několik dnů později na vánočním vystoupení v Nivnici. Tam Nivnička prodělala doslova křest ohněm . Všechna čtyři pásma tanečníci improvizovali. To znamená, že půl hodiny před vystoupením jim vedoucí zrušil připravený program a dostali úplně nová témata a náměty pásem. Tato si měli pouze promyslet a bez přípravy a prostorového zkoušení předvést před nabitým sálem. Například při posledním čísle měli za úkol naučit malé děti tanec, který ony nikdy předtím neviděly. Napětí vyzářující z Nivničky i z publika plně do všeho zasvěceného by se dalo krájet. "Měli dvě možnosti - zůstat uvězněni v sobě nebo překročit svůj stín a procitnout v nové realitě. Byly to pro mě okamžiky štěstí, když jsem je pozoroval." A potlesk plný radosti a uvolnění snad nikdy ještě folkloristy v Nivnici tak dlouho a srdečně nevyprovázel.

Netradiční metody probouzení lásky k folklóru se ale vyplatily a přináší své ovoce. Soubor cestuje po festivalech lidové hudby, dostává nabídky od významných a uznávaných lidí a začíná se stále silněji zapisovat do nivnické historie. Právě z probuzených genů vznikl například zcela náhodou malý dívčí sboreček z tanečnic souboru, který už začal vystupovat i samostatně. Základem všeho je však pro Nivničku udržování obyčejů obce. Tak např. 4.března můžete v ulicích Nivnice spatřit ve fašankovém reji maškary snad nejnižšího věkového průměru v okolí, protože k Nivničce se přidá i Malá Nivnička.

Podobnými metodami začal Ondra na konci minulého roku učit i mnohem mladší děti - Malou nivničku. Jsou, jak říká, velmi spontánní, nadšené a nadané: "To je pro mě obrovská vzpruha a především velký vklad do budoucnosti." Chce v nich probudit totéž, co kdysi u sebe nebo u těch starších - cítit folklór jako svou přirozenost.

Kaple Nejsvětější Trojice

Volně stojící drobná stavba obdélného půdorysu s pravoúhlým závěrem nacházející se u Kostela Mistra Jana Husa na ulici Bratří Lužů. Podle literatury z roku 1718

Knihovna

Místní knihovna v Nivnici se nachází uprostřed obce ve dvorním traktu nadačního domu Vychovatelské knihovny Jana Amose Komenského.

Vychovatelskou knihovnu JAK založil v roce 1928 nivnický rodák Msgre Dr. Josef Kachník svým nadačním darem 30.000,- Kčs. Mimořádně se tak zasloužil o propagaci díla našeho velikána a rodáka Jana Amose Komenského. Místní knihovna byla přestěhována do dvorní

přístavby v roce 1992 při příležitosti 400. výročí narození J. A. Komenského, kdy naši obec poctil svojí návštěvou prezident republiky Václav Havel.

Místní knihovna má k dispozici cca 13.000 svazků, z toho 9.500 sv. literatury pro dospělé, 4.000 sv. dětské literatury, 18 druhů docházejících periodik. Knižní tituly, které nemá knihovna ve svém fondu může zajistit svým čtenářům prostřednictvím meziknihovní výpůjční služby.

Pro veřejnost je přístupný počítač připojený na Internet spolu s tiskárnou. Návštěvníci mají možnost vyhledávat v databázi autobusového a vlakového jízdního řádu.

Kostel sv. Andělů Strážných

Popis:

Hodnotná pozdně barokní stavba s cenným hlavním oltářem a kazatelnou z 18.století. Jednoduchá orientovaná stavba s půlkruhovým závěrem kněžiště a čtyřbokou věží v průčelí.

Datace:

1741.

Cimbálová muzika Lipina

V letních měsících r. 1961 byl v Nivnici založen taneční folklórní soubor v počtu asi 12 tanečních párů pod názvem Lipina. Stalo se tak z podnětu oslav 700. výročí od první písemné zmínky o Nivnici. Soubor byl zakládán pod vedením zkušených folkloristů souboru Olšava z Uh. Brodu (JUDr. Věroslav Blahutka, Ladislav Friedl, Miroslav Procházka, Lubomír Málek). Během svého jediného roku existence (soubor zanikl na podzim r. 1962) se v něm vystříдалo kolem 30 tanečníků a 15 muzikantů; absolvoval na 12 vystoupení, mezi nimiž nechyběly ani Dolňácké a Kopaničářské slavnosti a účast na XVII. Mezinárodním folklórním festivalu ve Strážnici (vystoupení na Zbojnické lúce). Mezi největší úspěchy patří také 1. místo v okresním a 2. místo v krajském kole soutěže tvořivosti mladých zvané "STM". Za prvního vedoucího souboru byl členy zvolen Jan Petrůj. Již po prvních vystoupeních si soubor snažil zajistit i vlastní hudební doprovod z nivnických muzikantů, ale tento záměr se podařilo realizovat jen částečně. Mělo k němu dojít až po 15 letech.

V roce 1977 sestavil František Kapsa (jeden z bývalých tanečníků) novou cimbálovou muziku, kterou osobně vedl jako primáš a kapelník víc jak 13 let. Muzikanti (celkem 20 členů) z nové Lipiny se sami přihlásili k tradičnímu názvu Lipina. Absolvovali ve svém okolí do začátku 90. let na 190 vystoupení. Nejúspěšnější byly jejich výchovné koncerty pro žáky základní školy, se kterými zajížděli i do nejbližšího okolí (např. Uherský Brod). Sedmkrát vystupovali na Moravském plese v Praze (1981 - 1991), několikrát ve Vlčnově na Jízdě králů (1981 - 1989) a dvakrát ve Strážnici na Mezinárodním folklórním festivalu (1982, 1987). Hráli na Moravě, v Čechách, na Slovensku, v Maďarsku, ale i ve Vídni (1990). Mezi tradiční, avšak neoficiální akce muziky patřilo také každoroční setkávání muzikantů, jejich rodin a příznivců pod výmluvným názvem "Lipina v Lipinách" (až do r. 1998). Během první poloviny 90. let nastupovali do muziky mladí muzikanti, většinou děti zakládajících členů. Přes různá období, odchody členů bývalých, nové a nové nácviky se podařilo muziku stabilizovat na konci r. 1995, kdy zakládající primáš a kapelník František Kapsa předal obě své funkce mladému Pavlu Skybovi (jeho zaučování coby primáše začalo již v r. 1984), který muziku vede dodnes. Nový primáš a kapelník zajistil v nových dobových podmínkách muzice nový

statut (zákonná registrace muziky jako spolku), a tak Lipina vykročila do nového období své existence. V r. 1995 vznikla při zdejší základní škole většinou z nejmladších dětí zakládajících členů dětská muzika Lipinka (sama se přihlásila k tomuto názvu) a v průběhu druhé poloviny 90. let se snaží být dorostem své dospělé muziky (nacvičuje lidové písně z Nivnice dle stejnojmenného zpěvníku vydaného v r. 1998). Malým muzikantům pomáhají starší členové, takže v r. 2000 má Lipina víc jak 15 členů.

Mezi zajímavosti patří i to, že Lipina nejednou natáčela písňový šot pro tehdejší ČST (dnes Česká televize) nebo pro ČSR (dnes Český rozhlas). Má ale i své vlastní nahrávky - nejpropracovanější je z r. 1979 (určeno původně pro gramofonovou desku) a je zaznamenána na několika amatérských filmech formátu super 8 mm, z nichž v jednom muzikanti účinkují v hraných rolích.

Lipina si dodnes vede vlastní kroniku, která je mimo jiné tím nejpodrobnějším záznamem o její činnosti, jakož i výmluvným svěděním doby. Je vedena od r. 1961 až dodnes.

Dechovka Nivničanka

V měsíci říjnu a listopadu roku 1919, jeden rok po ukončení 1. světové války, se v Nivnici zapojili do kulturního a muzikantského dění mladí lidé. Domluvili se na založení mladé dechovky, protože tehdejší místní dechovka byla již velmi přestárlá a navíc mladé muzikanty mezi sebe nechtěla přijímat.

Na počátku stáli tři mladíci, jmenovitě František Bršlica (č. p. 2), Josef Bartek (č. p. 99), František Kopřiva (č. p. 108). Se svým návrhem zašli za tehdejším panem kaplanem Stanislavem Běhalem. Jejich návrh byl schválen, dán na veřejnost a během jednoho týdne se přihlásilo dalších 25 chlapců. Kluci se začali učit ve dne i večer po celé zimní období let 1919 - 1920. Prvními učiteli byli tehdejší řídící pan učitel Antonín Havránek, který je učil teorii, dále pan Polášek z Dolního Němčí - vysloužilý vojenský muzikant. Pod jeho vedením se za jeden rok vytvořila hraná dechová muzika, která začala působit jak v Nivnici, tak i v okolí. Prvním kapelníkem se stává Fr. Bršlica, prvním dirigentem je v r. 1924 zvolen J. Bartek, který tuto funkci vykonával téměř do svých 70 let. J. Bartek se později také pokouší o skladatelskou činnost, vytvořil a upravil pro kapelu na 80 skladeb. Během dvou let od založení vystupovala muzika už 100krát na veřejnosti.

Muzikanti se usnesli, že dechovka ponese název "Sbor mladých hudebníků". Druhou nivnickou kapelu tvořili hudebníci "staří". Toto pojmenování trvalo až do roku 1950. Muzika vystupovala také na okresních a krajských soutěžích, kde několik let za sebou získala 1. místo.

Po nástupu komunistického režimu a na příkaz okresních kulturních orgánů byl dosavadní název zrušen a nahrazen pojmenováním "Dechová hudba osvětové besedy I". Tento název kapela měla 15 let. V roce 1965 se jméno změnilo na JZD Nivnice, v tomto období měla 17 hudebníků, kteří byli členy JZD. V roce 1990 při zániku JZD se členové hudby dohodli na dosavadním názvu "Nivničanka".

V roce 1952 byl násilně z Nivnice vypuzen po nátlaku totalitního režimu kapelník a dirigent Fr. Bartek. Odstěhoval se s rodinou do Frýdku-Místku a v Ostravě rovněž působil u závodní hudby jako kapelník. Zemřel v roce 1977 a je pochován v Nivnici.

V roce 1999 oslavila kapela 80 let trvání. Za tu dobu se v kapele vystříдалo celkem 20 kapelníků, 4 dirigenti a 130 dalších muzikantů doposud hrajících, už jen poslouchajících nebo

už zesnulých. Roku 1975 obohatily kapelu hlasem zpěvačky. Za vzpomínaných 80 let se kapela sešla k hudební činnosti na veřejnosti 6500krát, z toho na svatbách 650krát, na plesech a zábavách 770krát, na pohřbech 1600krát, na církevních a náboženských vystoupeních a při různých jiných příležitostech 1300krát. Vystoupení se většinou uskutečňovala v nivnickém kroji, což vyžadovalo námahu od manželek, maminek a babiček, aby ten "jejich muzikant" byl vždycky čistý a nažehlený.

Komorní soubor Uhrovo dechové kvarteto

Komorní soubor Uhrovo dechové kvarteto vznikl v roce 1986 jako rodinný soubor učitele Základní umělecké školy v Uherském Brodě Josefa Uhra ve složení:

Josef Uher - pozoun, eufonium, bastrubka

Marie Uhrová - lesní roh, zobcové flétny

Marcela Uhrová - příčná flétna, pikola

Zbyněk Uher - pozoun, eufonium, bicí nástroje

Dechové kvarteto hraje hudbu 15. až 20. století (písně, tance, intrády, sonáty, hudbu duchovní, renesanční, barokní, skladby světových skladatelů klasiky i současnosti). Za dobu svého působení soubor účinkoval na mnoha kulturně - společenských akcích v Nivnici, Uherském Brodě a okolí. Pravidelně se účastní festivalů komorní hudby u nás i ve světě (v Luhačovicích, Bojkovicích, Olomouci, Šternberku, Brně, Jaroměřicích nad Rokytnou, Praze, v rakouském Halleinu, Grazi, Weinitzen, Vídni, Salzburgu, v holandském Naardenu, Amsterdamu). Od roku 1998 vydalo Uhrovo dechové kvarteto 7 CD titulů.

V roce 1992 Uhrovo dechové kvarteto založilo hudební spolek - občanské sdružení přátel komorní hudby. Ve svých stanovách má vedle koncertní činnosti i výchovu, především mládeže, k aktivnímu provozování hudby. V roce 1996 byl zahájen kurz hudební výchovy Uhrova dechového kvarteta, který zahrnuje individuální výuku hry na zobcovou flétnu a souborovou hru malých muzikantů, jež vyučuje Marie Uhrová, přičemž do výuky souborové hry se pravidelně zapojují i ostatní členové kvarteta. Spolu s malými muzikanty tvoří Dechovou harmonii městečka Nivnice. Tento soubor pravidelně pořádá vánoční koncerty, letní koncerty v rámci světového svátku hudby, výchovné koncerty pro děti a vystupuje při různých příležitostných akcích. V současné době navštěvuje kurz hudební výchovy Uhrova dechového kvarteta 50 dětí, a to jak z Mateřské, tak ze Základní školy v Nivnici, jejichž ředitelství mají na vzniku tohoto projektu rovněž zásluhu. Při kopírování not pro malé žáčky pomáhá svým dílem i Obecní úřad v Nivnici.

Děti hrají na zobcové flétny, ale již od třetího ročníku mají možnost přejít na dechové nástroje žesťové, čímž obohatí jednak zvuk naší harmonie, ale snad budou i příslibem pro budoucnost dechové hudby v Nivnici. Tímto způsobem chce Uhrovo dechové kvarteto iniciovat obnovení tradice spontánního muzicírování.

Turistické zajímavosti v obci Nivnice

Nivnice bývá uváděna jako rodiště J. A. Komenského, což připomíná pamětní deska na Bártkově mlýně. Místní muzeum dokumentuje život tohoto slavného rodáka.

V obci je k dispozici sportovní hala, herna stolního tenisu, hřiště na kopanou, odbíjenou a tenis, školní hřiště a kluziště, střelnice, areál sdružení technických sportů, kynologické cvičiště.

Životopis J.A.K.

Český filozof, spisovatel, a především pedagog světového významu, největší osobnost české kultury 17. století. Narodil se 28. 3. 1592 v Nivnici u Uherského Brodu. Vyššího vzdělání se mu dostalo až v šestnácti letech na přerovské Bratrské Akademii, fungující pod ochranou Karla staršího ze Žerotína. Komenský, známý v cizině pod jménem Comenius (komenyus), studoval na univerzitách v Herbornu a Heidelbergu, od roku 1614 učil na bratrské škole v Přerově a později (od roku 1618) ve Fulneku. V 1622-1627 prožívá nejtěžší období svého života; v období pronásledování nekatolíků po porážce českých stavů po bitvě na Bílé hoře ztrácí své nejbližší a žije ve vlasti jako psanec. Nejbezpečnější úkryt našel na brandýsském panství Karla st. ze Žerotína, kde koncipoval též své literární texty, především Labyrint světa a ráj srdce. V r. 1628 opouští navždy svou vlast a uchyluje se do polského Lešna, kde byl roku 1648 zvolen biskupem jednoty bratrské a kde píše své zásadní pedagogické spisy (Velká Didaktika) a také svá díla pansofická (např. Prodomus pansophiae). Pobyt v Lešně přerušil na několikrát pozvání do ciziny, v ní již za svého života proslul jako zkušený organizátor školství. Tak léta 1641-1642 strávil v Anglii, kam byl pozván představiteli anglického revolučního parlamentu a v r. 1642 vstoupil do služeb rodiny de Geerů, kteří jej pak finančně podporovali po celý jeho život.

Ve švédských službách působil v severopolském Elblagu u Gdaňska (1642-1648). V r. 1644-1645 se účastnil mírových rozhovorů mezi zástupci katolíků, luteránů a kalvinistů v Toruni. Torunská colloquia charitativa neskončila úspěšně, avšak zhruba od této doby začal pracovat na svém hlavním díle Obecná porada o nápravě věcí lidských (De rerum humanarum emendatione consultatio catholica). Čtyři roky pracoval na reformě vzdělání v Sedmíhradsku (1650-1654) a po velkém požáru Lešna roku 1656, jenž zničil valnou část jeho, knihovny i připravených rukopisů, se přestěhoval do Amsterdamu, kde strávil posledních čtrnáct let svého života. V r. 1656-1657 vyšly v Amsterdamu jeho sebrané pedagogické spisy (Opera didactica omnia) a zde také koncipoval a vydával své polemiky proti sociniánům a pracoval na dokončení své Obecné porady. V l. 1665-1670 psal svůj "myslitelský deník", v němž se pozoruhodným způsobem dovršuje Komenský své myšlení. 15. 11. 1670 umírá a místo svého posledního odpočinku nachází v Naardenu, v městečku nedaleko Amsterdamu.

Komenského pedagogické spisy provází hluboká víra v možnost zlepšení lidstva výchovou, vedenou vhodným a účinným způsobem již od nejnižšího věkového stupně. Patří k nim např. proslulá Brána jazyků otevřená (1631), Česká didaktika (1632 - později latinsky Velká didaktika) a Svět v obrazech (Orbis pictus, 1658). Své pedagogické spisy vydal Komenský souborně v Amsterdamu roku 1657. Kromě nich vysvětlil své názory o možnostech výchovy a vzdělání lidstva knihou Cesta světla (1641 -1642), jež se měla rozrůst ve Všeobecnou poradu o nápravě lidských věcí, avšak zůstala nedokončena.

Další částí tvorby se Komenský obrací k české vědě knihami Vzdělancům mého národa (1616-1618), nedokončeným Pokladem jazyka českého, jehož podklady shořely v Lešně, a pojednáním O poezii české (1620).

Nejvýznamnějším dílem Komenského je Labyrint světa a ráj srdce (poprvé vyšel roku 1631), kritika současné společnosti a jejího stavu, z něhož Komenský hledá východisko, ve spojení s bohem. Druhou nejpůsobivější Komenského prací je Kšaft umírající matky jednoty bratrské . Napsal ho roku 1650 pod dojmem vestfálského míru, jenž učinil konec nadějím

protestantských exulantů - přesto dílo vyznívá v naději na lepší budoucnost národa.

Komenského spisy plně docenila teprve moderní doba, spatřující v něm prvního velkého pedagoga, jenž formuloval dodnes platné zásady demokratičnosti vzdělání pro hochy a dívky, přiměřenosti látky, srozumitelnosti podání.

Dílo J.A.K.

1623 - Labyrint světa a ráj srdce (vydán 1631)

1627 - náčrt České didaktiky

1631 - proslulá učebnice Janua linguarum reserata (Brána jazyků otevřená)

1641-1642 - Londýn: vybídnut anglickými přáteli, připravuje projekt collegium lucis (kolej světla), jakési mezinárodní akademie učenců, a píše programový spis Via lucis (Cesta světla)

1642-1648 - Elbink (Elblag) ve východopolském Pobaltí (tehdy pod kontrolou Švédů): psaní učebnic pro Švédy za podpory de Geera

1644-1645 - počátky největšího Komenského díla De rerum humanarum emendatione consultatio catholica (Obecná porada o nápravě věcí lidských)

1654 - Schola ludus (Škola hrou)

1656, 28.-30.4. - vypálení Lešna polskými vojáky, ztráta rukopisů a majetku, záchrana holého života

asi 1657 - vydání prvních dvou dílů Obecné porady (další, částečně rozepsané díly po Komenského smrti ztraceny, objeveny až 1934, kompletní české vydání teprve 1992)

1657-1658 - vydání sebraných pedagogických spisů Opera didactica omnia

1658 - vydání Orbis sensualium pictus (Svět v obrazech), první obrázkové encyklopedie pro děti

1667 - vydán Angelus pacis (Anděl míru): požadavek odstranění válek mírovým jednáním

1668 - vydání spisu Unum necessarium (Jedno potřebné), Komenského filozofická závěť vyjadřující touhu po klidu duše a harmonickém splynutí s Kristem

Vliv Komenského díla je značný. V Anglii se vytvořila ještě za jeho života skupina učenců (tzv. komeňáni), k jeho dílu se přihlásil G. W. Leibniz, ovlivnil i J. G. Herdera. Naopak ostře jej kritizoval P. Bayle a ovlivnil tak názor mnoha osvícenců. V 19. a v 1. polovině 20. století byl Komenský uznáván především jako zakladatel pedagogického realismu a reformátor škol a výchovy, v posledních desetiletích roste zájem o Komenského jako filozofického myslitele. V české filosofii se Komenským zabývali J. Kapras, T. G. Masaryk, F. Drtina, V. Hoppe, J. Tvrđý, E. Rádl, J. Patočka, J. Popelová, R. Kalivoda. Ze zahraničních autorů především J. Piaget, G. Sarton, E. Spranger, B. Suchodolski, K. Schaller, E. Schadel ad. T. G. Masaryk nazval Komenského prvním panevropanem. Dnes je Komenského dílo ještě aktuálnější než v Masarykových časech, neboť Komenského antiimperiální pojetí evropské jednoty získává opět na závažnosti.

Doc. MUDr. Martin Skyba

Narodil se 6. 11. 1900 v Nivnici v rolnické rodině v č. p. 60. Jeho otec se jmenoval Štěpán Skyba, matka Anna Skybová, rozená Trtková. Martin se narodil jako třetí z pěti dětí. V roce 1912 začal docházet na gymnázium v Uh. Hradišti a v roce 1920 odešel na univerzitu do Prahy studovat lékařskou vědu. O šest let později skládá zkoušku lékaře v oboru plicní choroby. Tato specializace souvisí jistě s nemocí jeho mladší sestry (trpěla souchotinami), která této chorobě v roce 1928 podlehla.

Po výstavbě plicního sanatoria v Pasekách za Šternberkem v roce 1935 se zde i přes své mládí MUDr. Skyba stává primářem. Za války toto sanatorium zabrali pro své účely Němci a primář Skyba odchází do Jevíčka. Zde je po válce jmenován ředitelem.

Po roce 1948 se MUDr. Skyba ocitá v Babicích u Brna v malé plicní ozdravovně. Bohužel i lékařovo zdraví sláblo, a tak se musel podrobit operaci páteře, po které už zůstal kulhat. Brzy se k tomuto neduhu přidala i cukrovka. I přes tyto obtíže stále jezdil do Babic a přednášel na univerzitě.

V roce 1962 odchází ze zdravotních důvodů do penze. MUDr. Martin Skyba - bývalý primář plicní léčebny v Jevíčku (1937-1953) a ředitel v Babicích (1954-1961), místopředseda čs. pneumologické a ftizeologické společnosti, člen mezinárodní unie protituberkulózní v Paříži, zemřel náhle na srdeční infarkt dne 15. 2. 1965 v Brně, kde žil se svou manželkou a třemi dětmi.

Doc. MUDr. Skyba byl úspěšným pracovníkem, ve svém oboru napsal 40 vědeckých prací. Léčebna v Jevíčku se pod jeho vedením stala moderním oblastním protituberkulosním střediskem. Pečoval i o tuberkulózní těhotné a vypracoval pro ně se skupinou odborníků směrnice, převzaté pak do "Dokumentu vlády z prosince 1955": Jeho podnětné snahy o všeobecné zavedení pracovní rehabilitace u vyléčených nemocných byly použity k formulaci tehdejšího protituberkulosního zákona z r. 1946.

Pro poučení nemocných vykonával nesčetné přednášky i rozhlasové projevy, připomeňme scény "Život a léčení v plicním sanatoriu"(1939) a "V protituberkulosní poradně"(1941).

Vedle svého povolání měl Doc. Skyba i kulturní zájmy, např. přispíval do nivnického sborníku "Jak to u nás bývalo" svými články Pamětní knihy v Nivnici, Lesní rohy při pohřbu v Nivnici, O džbánu a jak jsme se umývali atd.

Za své nesčetné zásluhy se Doc. MUDr. Skyba jistě řadí k předním významným nivnickým osobnostem.

Ferdinand Prager

Ferdinand Prager patří mezi nivnické rodáky, kteří obec opustili záhy po dokončení studií a odešli za prací. F. Prager publikuje střídavě články v regionálním tisku a časopisech, které tématicky vypovídají o jeho vztahu k slováckému regionu a zvláště Uherskobrodsku. Jeho odborné články nalezneme i v Učitelských listech. Jeho učitelská i životní dráha končí v roce 1938 v jeho 68 letech.

Mimo své osobní, životopisné a místopisné vzpomínky vyjádřil také celoživotní sepětí s prostředím mlýna, v němž vyrůstal. Jeho rod působil v Nivnici jedno století. Prvním majitelem mlýna č. p. 3 se stává Antonín Prager již v roce 1826. O sto let později končí pokolení mlynářů Pragerů v Nivnici odchodem ne příliš úspěšného Rudolfa. Svůj vztah k tomuto prostředí Prager nejlépe vyjádřil v kapitole Mlýny u Brodu Uherského, kterou včlenil do knihy Vinohrad Jana Amose Komenského, vydané v roce 1923.

Ze zachycených osobních vzpomínek Ferdinanda Pragera: Narodil jsem se v Nivnici 25. 5. 1870 ve mlýně č. p. 3 a tamtéž jsem prožil svůj dětský a jinošský věk . Ve mlýně u rodičů bylo živo od rána do večera ... Do mého dvanáctého roku jsem chodil do školy národní,

napřed k učiteli Dreslerovi z Pitína, který nebyl kvalifikovaný, pak k bratru Janu Pragerovi a nadučiteli Jakubu Opletalovi. ... Do školy chodilo nás po sv. Duchu 5-6 žáků, ostatní pásli dobytek. Rodiče moji dali mně r. 1882 po prázdninách na otevřené české gymnasium do Kroměříže, kde jsem byl po čtyři roky. Blíže o tom popsal jsem v knize Památník českého gymnasia v Kroměříži r. 1932. ... Když vyšší gymnasium nebylo tam povoleno, přešel jsem r. 1886 na a. k. slovanské gymnasium v Olomouci, kdež jsem r. 1891 maturoval a blíže o tom je v mém článku v Památníku Slovanského gymnasia v Olomouci, z r. 1927 vydaného. Jako chlapec i jako student pídil jsem se po knížkách a do otcovského mlýna dostávaly se knížky i noviny různým způsobem.

Po maturitě v Olomouci byl jsem v jednoročním kursu učitelského ústavu v Brně. Pak 1. 9. 1891 byl jsem ustanoven podučitelem na utrakvistické škole v Uh. Brodě, která pak byla přeměněna na českou obecnou školu a tu v r. 1899 učitelem s platem 1000 k ročně jsem byl ustanoven. R. 1897 narodila se nám dcera Jarmila a r. 1904 syn Miloš. Do r. 1926 jsem učil na škole brodské a pak do r. 1928 jako řídící v Újezdci u Luhačovic.

Vedle školní práce zabýval jsem se pracemi literárními, píši články historické a národopisné do různých časopisů a vydal jsem knižně: Na panství knížete z Kaunic r. 1919, Vinohrad J. A. Komenského r. 1923 a Turistický průvodce. Byl jsem po 7 let předsedou turist. odboru a Slovácké župy a mým přičiněním byla postavena útulna Holubyho na Javořině, jejíž pojmenování při otevření r. 1924 jsem tam před velikými zástupy 7. 7. 1924 proklamoval.

František Veselý

Poslanec František Veselý patří jistě také k významným nivnickým rodákům. Narodil se v roce 1867 kováři Martinovi, který se do Nivnice přiznal. František brzy osiřel a jeho matka - vdova se provdala za krejčího Tomáše Hochmana, který byl dobrým muzikantem a ovládal několik hudebních nástrojů. Nevlastního syna si velmi zamiloval a již v mládí jej zasvětil do muzikantského umění, takže když vyrostl, začal hrát v nivnické kapele. Na vojně, kam narukoval, brzy poznali jeho lásku k hudbě i talent a zařadili ho do vojenské kapely. V ní nabyl hlubšího vzdělání, jež uplatnil, když se z vojny vrátil domů. Po odchodu tehdejšího kapelníka Tomáše Trtka byl pověřen vedením kapely, kterou brzy pozvedl na velmi dobrou úroveň.

V té době si pronajal obecní hospodu a oženil se s dcerou Štěpána Smetany. Měl s ní dva syny, ale žena mu v roce 1897 zemřela. V roce 1900 se oženil podruhé, a to s Justinou, dcerou starosty Štěpána Bartka. Také byl v tomto roce zvolen obecním tajemníkem. Koupil si kus humna od Bradáčů u kostela a postavil si zde domek. Dům však brzy prodal a koupil od Žida Freunda hostinec.

Tehdejší katolická strana s R. Vaňkem při volbách navrhla Veselého za zemského poslance. Tuto funkci Veselý nevykonával příliš dlouho, protože 31. 12. 1906 předčasně zemřel na součotiny ve věku 39 let. Byl pochován na nivnickém hřbitově, kde mu žena nechala postavit pomník s nápisem: "Tys dobrým byl a dítě štěstí ti tanulo na mysli, žel, že jen časnou smrtí ve zmar přišly Tvé zámysly." V nivnické "izbě" je po poslanci Fr. Veselém uchována vzácná památka, a to kmotrovský kabát a starodávná ženichovská vonice. Tyto předměty odkázal v roce 1967 tehdejšímu Vlastivědnému kroužku jeho syn František, šéfredaktor v Bratislavě.

Umlčený zvon

Ve staré písni zpíváme: Zvoňte zvony na vše strany, probouzejte Moravany. Těmito slovy vítáme náš nivnický zvon po tisíci letech v naší obci. Není to nějaký obyčejný zvon. Z hlubin věků před tisíci lety pochází od našich předků, žáků a nástupců svatého Cyrila a Metoděje. Tento starý zvon je živý pomník, který svým mlčením má nám co říci i v dnešní době.

Podle farní kroniky na zvonu je nápis ve staroslověnské cyrilici, přeložený p. Metodějem Chalabalou z Rajhradu a zní: Tvoje slova kříží, tvůj zvuk já znám, on slaví kříž, slaví Ježíše Krista křížem, to co jest (spaseno) léta 1001.

Kdy byl zvon umlčen a kdy byl zakopán nevíme, můžeme se jen domnívat, že to bylo v letech 1100 před nájezdy Kumánů z Uher, kteří všude loupili a kradli i zvony. Psal o tom M. Zemek v knize Hranice moravsko-uherská v 11. a 12. století.

Tento náš zvon je stará historická památka jediná na Moravě a přivádí nás k domněnce, že patřil k náboženskému středisku Lucké provincie (župy).

Zvon se našel a byl vykopán roku 1895 u Smetanů v č. 11, při kopání jámy na cukrovkové řízky. Proto se záhadně ztratil a nevědělo se, kde se nachází. Staří pamětníci si na besedách o zvonu vyprávěli, ale časem se na něj úplně zapomělo. Kronikář Alois Balatý, když přišel do Nivnice, pátral po zvonu sedm let. Zapsal rozhovor se starým strýcem Smetanou, který v té obě v 11. čísle sloužil a zvon sám našel. Všechno mu o zvonu řekl, ale kde se nachází nevěděl nikdo.

Kronikář nevěděl, kde by se dalo hledat. Radil se s mým bratrem Stanislavem, jestli by se něco nedalo najít v archivu v Kroměříži, v arcibiskupském zámku. Bratr měl kamaráda J. Veselého, který tam pracoval. Našla se kopie darovací listiny z r. 1261, první písemná zpráva o Nivnici.

Na naše hody v r. 1952 šel bratr s p. Balatým z kostela a mluvili spolu o zvonu. Chvilí jsem je poslouchal a potom jsem jim pravil. Já vím, kde ten zvon je. Viděl jsem jej v r. 1937 v Národním muzeu v Praze. Zůstali udivení, že to není možné a nevěřili mně. V Praze jsme byli na zájezdu s ředitelem Dubovým, děvčata zpívala s učitelem Kuzníkem do rozhlasu.

Zvon se nacházel s jinými zvony na vyvýšeném stupni a měl štítek: Nivnice 1001. Bylo to dojemné, když jsme se všichni v našich krojích shlukli u našeho zvonu. Ověřil jsem si letopočet napsaný římskou číslicí MI. Panu Blatému jsem půjčil fotografii, kde jsme všichni k krojích před orlojem. Přesvědčoval se, jestli je to pravda, ale žádný z účastných se na zvon nepamatoval.

Asi za deset dnů přišel k nám pan Balatý, velmi se usmíval, celý omládlý a pravil: Dnes je nejšťastnější den mého života, odpověděli mi z Prahy, že zvon je v Národním muzeu. Sedm let jsem po něm pátral a jsem rád, že jsem jej našel. Později se jel sám na zvon podívat. Za několik lez začal pátrat po zvonu Fr. Hromčík z Brna, pocházel z Nivnice č. 38. Já sám jsem mu o zvonu něco řekl a taky se jel do Prahy podívat. Za faráře p. Kyseláka přišlo z Prahy oznámení, že je možnost dostat zvon do Nivnice, ale již nebyl zájem. V dnešní době zájem máme, ale aby naše radost nebyla úplná, vandalové připravili náš zvon o datum svého zrození. Je to až neuvěřitelné, pořád mu někdo ubližuje, zvon se nemůže bránit.

Musíme poděkovat Ivaně Hladišové, která zvon brání, bije se o něj svou vytrvalostí, znalostmi a dovedla dobré dílo až do našich dnů. Co si můžeme přát v příštím tisíciletí: Nech náš bohatý život v minulosti ve vzpomínkách nezakopáváme. Náš posvátný zvon budoucím věkům zachováme. Věrní živé víře nech jsou Nivničané. Dědictví našich otců zachovej nám Pane!

Napsal František Hrašák, narozen 1921, v roce 2000.

Nivnická jizba.

Po dlouhém čase oprav na domě č. p. 137 (tzv. "Špačkův dům"), který byl dlouhodobě plánován pro přestěhování nivnické jizby z nevyhovujících prostor starého domu po paní Hurbišové, jsme se konečně dočkali otevření Nivnické jizby v "novém kabátě". Slavnostní otevření se konalo 1. 9. 2002 na nivnické hody, kdy starosta obce otevřel první část této usedlosti. Ještě není vše hotovo - do konce roku by se měla dobudovat dvorní část celé usedlosti včetně chléva a stodol. Také kamenná studna zaznamená určité úpravy. Součástí celé usedlosti bude také amfiteátr pro kulturní akce.

Nivnický kroj

Lidový kroj má na Slovácku velkou tradici a dělí se na 28 okrsků. Nivnický kroj bývá mezi slováckými kroji řazen mezi velkou skupinu krojů dolňáckých. Nemůže se sice pochlubit takovým věhlasem jako třeba kroj vlčnovský, proslavený zejména obrazy Joži Úprky a „Jízdou králů“, ale všude, kde se Nivničané v kroji objeví, najdou řadu obdivovatelů, které náš kroj zaujme stříhovou střídmostí, barevným laděním a krásnými charakteristickými výšivkami gotizujícího rázu.

Znalci říkají, že v kroji je každý pěknější. A mají pravdu. Lidový kroj má totiž svůj přísný řád. Doslova od hlavy až k patě má každá jeho součást své přesné místo, účel a tomu odpovídající tvar, střih, materiál a barevnost. Proto lidé v kroji - a je jedno, zda ve svátečním nebo všedním - vypadají vždycky upravenější a jaksí čistší než lidé v civilním oděvu. Navíc střih kroje s pevně utaženým pasem, upravená hlava a pevná obuv nutí chodit zpříma a svižněji. A to je pravděpodobně základ onoho tajemství, proč i dnes, v době čím dál extravagantnějších mód, zaujímá lidový kroj významné místo v naší oděvní kultuře, ovlivňuje ji a inspiruje. A spolu s dalšími formami lidového umění tvoří nedílnou součást naší národní kultury.

Mužský kroj

k základním součástem mužského kroje patří lajbl a nohavice, které jsou šity z tmavě modrého sukna, vyšíváné tzv. šňůrováním. K nohavicím patří dlouhý, úzký, „vybíjaný“ řemen. Dnešní krojová košile, tzv. „vojenská“, má široké rukávy nabírané od ramen až do manžety, přeložený límeček, náprsenku zdobenou sámkou. Na hlavě se nosí klobouk s malou stříškou, zdobený „hady, krepinkou, kosírkem nebo voničkou“. Obuv - čizmy - byla nahrazeny tzv. jezdeckými botami.

Ženský kroj

- je proti mužskému složitější a bohatší. Jak počtem oděvních součástí, tak množstvím výšivek a pestrostí barev. Neviditelnou součástí kroje je rubáč, opléčko a nabírané škrobené sukně. Vzadu se opasuje fěrtoch nebo šorec. Přes tyto součásti je vpředu přepásán fěrtůšek a tráčky. Vrchní část kroje tvoří rukávce s vrapenými rukávy a kadrlemi, doplněnými výšivkami složitých geometrických tvarů. Zajímavé jsou i jejich názvy - bílé oči, slůpkové oči, stoly, kříže, kruhy hrušky, dubový list, hěsky apod. Na rukávce se obléká brokátová kordula, bohatě zdobená cifrováním. Za chladnějšího počasí se nosí kordula nebo kacabaja, v zimě vlnák. Pro úpravu hlavy slavnostního ženského nivnického kroje je typický červený „turecký šátek - šatka, pod kterým se nosí čepec. Vázání šatky má svůj řád - podle zvoleného druhu kroje. Jinou pokrývku hlavy tvoří šátek zdobený krajkou nebo třásněmi. Ženské obutí se skládá ze dvou druhů vysokých bot - čizmy a naběračky, polovysokých bot - černé šněrovací stříevíce a nízkých polobotek. Zimní obutí tvoří vysoké papuče, zapínané na řadu knoflíků. Rozdílnosti jsou pak v kroji pro nevěstu či družičku, polosvátečním kroji, ve smutečním kroji, ve všedním kroji.

Dětský kroj

- ve věku 3-4 let se obléká tzv. suknice. Jedná se o šatičky s nabíranou sukénkou, které nosí chlapci i děvčata. Hlava je zdobena zlatou čepičkou. Starší děti již chodí v kroji, který je zmenšenou kopií dospělých, včetně obutí.

Kroj a dnešek

Doba se změnila a poznamenala slováckou vesnici ve všech směrech. Kroj přestal být pro běžné nošení funkční. Čím dál méně času je na pracné vyšívání, šití krojových součástí a jejich údržbu. Chybí už také řada potřebných materiálů, mizí krojová krejčí, švadleny a obuvníci. Dnes už ve všedním či polovšedním kroji chodí jen starší ženy. Sváteční kroj se nosí v neděli do kostela nebo na jiné slavnostní příležitosti.

Nezbývá než poděkovat všem obětavým lidem, kterým osud nivnického kroje a celého odkazu našich předků není lhostejný, kteří jej uchovávají a kteří se starají o to, aby náš kroj ožíval alespoň při slavnostech a vystoupeních nivnických souborů.

(čerpáno z publikace Nivnice - rodiště J.A. Komenského)

TURISTIKA

Trasa Uherskobrodsko

Uherský Brod (prohlídka města, Muzeum J. A. Komenského) – Vlčnov (areál vinných búd)
– Nivnice (Památník J. A. Komenského) – Bojkovice (Muzeum Bojkovska)

kontakt na obecní úřad:

Sídliště 1000
687 51 Nivnice
tel.: 572 693 125
e-mail: ou@ou.nivnice.cz

informační centrum:

nám. Míru 138
687 51 Nivnice
tel.: +420/572 693 147
fax: +420/572 693 125
e-mail: ou@ou.nivnice.cz

ZDROJE

www.nivnice.cz
www.vychodnislovacko.eu

Zlínský kraj, města a obce zlínského kraje – vydavatelství Proxima Bohemia s.r.o.

LITERATURA

viz naskenovaná příloha – *Hotel Savary; Nivnice-plán obce*

Vivat Comenius - vydalo Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě v nakladatelství Spektrum, Uherský Brod 1990

Katalog expozice J. A. Komenský lidstvu - vydalo Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě, 1992

ZEMEK, Metoděj: Nivnice, rodiště Jana Amose Komenského. TEPS 1992

Průvodce po Čechách, Moravě a Slezku: Slovácko – Uherskohradištsko. Soukup & David 2006, s. 59

SIROVÁTKA, Oldřich: *Lidové balady na Slovácku*, sv. 2. Práce Slováckého muzea, Uherské Hradiště 1965

JILÍK, Jiří – Moarch „Miško“ Eveno: *Rebelové proti všednosti*. Ottobre 12, 2003

SPATHOVÁ, Jana: *Nemovitě kulturní památky jižní Moravy*. Sv. 8. Brno 2000, s. 47-48